

- ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : บทบาทของสถาบันครอบครัวในการถ่ายทอดความรู้
อันเนื่องมาจากอิทธิพลของนิคมอุตสาหกรรม
- ชื่อผู้เขียน : นางเกสร ปาระมีแจ้
- ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต : สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
- คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์	ประธานกรรมการ
อาจารย์ วิสุทธิ์ วานิช	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.พศิน แต่งจวง	กรรมการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันครอบครัวในการถ่ายทอดความรู้อันเนื่องมาจากอิทธิพลของนิคมอุตสาหกรรม มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงบทบาทการถ่ายทอดความรู้ของสมาชิกครอบครัว และปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทการถ่ายทอดความรู้ของสถาบันครอบครัว ในชุมชนใกล้เคียงนิคมอุตสาหกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวและชุมชน บทบาทการถ่ายทอดความรู้ของสถาบันครอบครัวในด้าน ระบบการผลิต วัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรและพฤติกรรมสุขภาพ ปัจจัยภายในและภายนอกชุมชน ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทการถ่ายทอดความรู้ในชุมชนบ้านมะเขือแจ้ ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ซึ่งตำบลมะเขือแจ้ มีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือและเป็นชุมชนเก่าที่อายุไม่น้อยกว่า 280 ปี มีจำนวน 203 ครัวเรือน มีประชากรจำนวน 863 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การจัดกลุ่มสนทนา ตลอดจน การศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทของสถาบันครอบครัวในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกของสถาบันครอบครัว โดยมีแหล่งในการเก็บข้อมูลคือ สมาชิกของครอบครัวที่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ รับจ้างทั่วไป ช่างฝีมือ ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้รู้ในชุมชน โดยใช้ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล ในภาคสนาม 1 ปี การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการแยกแยะข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่และการนำเสนอ ผลการวิเคราะห์ด้วยการบรรยายเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

เดิมชุมชนบ้านมะเขือแจ้ สมาชิกของสถาบันครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก มีระบบการผลิตที่ครบวงจรที่ทำเพื่อกินเพื่อใช้ ถ้าเหลือจึงขาย ผู้มีบทบาทการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกของสถาบันครอบครัว ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้รู้ในชุมชน ที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ช่างฝีมือ การทอผ้า การดำเนินชีวิต ระบบการผลิตแบบครบวงจร วัฒนธรรม การจัดการทรัพยากร ตลอดจนพฤติกรรมสุขภาพให้แก่บุตรหลาน โดยมีสถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเป็นผู้สนับสนุน กระบวนการเรียนการสอนใช้การอธิบาย แนะนำ ยกตัวอย่าง คดีสอนใจ การสาธิต และการฝึกปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน สื่อที่ใช้ได้แก่ อุปกรณ์ของจริงที่ใช้ในการประกอบอาชีพ เป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียน ได้แก่ บุตรหลาน ได้มีการประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเป็นคนดี

ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงคือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง ด้านสังคม และที่ตั้งของชุมชนอยู่ใกล้นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จึงทำให้สมาชิกของชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพที่หลากหลาย โดยเฉพาะการเข้าสู่อาชีพเป็นพนักงาน ในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นผลให้บทบาทการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกของสถาบันครอบครัว เป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาและระบบอุตสาหกรรม

ส่วนสถาบันครอบครัวมีบทบาทเป็นเพียงช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลาน เข้ารับการ ศึกษาด้วยมุ่งหวัง ให้มีงานที่ดี มีรายได้ประจำ และมากกว่ารายได้ที่พ่อแม่เคยได้รับจากการ

ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเมื่อคนรุ่นใหม่ได้รับการศึกษาที่สูงกว่าพ่อแม่ จึงกลับเป็นผู้ที่มีบทบาทการถ่ายทอดความรู้ทางด้านการใช้เทคโนโลยีให้แก่พ่อแม่ และผู้อาวุโสในสถาบันครอบครัว วิธีการกระบวนการเรียนการสอน จะเป็นการแนะนำ การสาธิตและการฝึกปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในครอบครัวได้อย่างถูกต้องปลอดภัยและลดความขัดแย้งอันอาจจะเกิดขึ้นในสถาบันครอบครัว เนื่องจากการดำเนินวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป มีการใช้เงินและเวลาเป็นเครื่องกำหนด และการรับเอาวัฒนธรรมสมัยใหม่มาใช้ในครอบครัว ในชุมชน จึงส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทการถ่ายทอดความรู้ในด้านต่าง ๆ ของสมาชิกของสถาบันครอบครัวในชุมชนขึ้น

Thesis Title : Family Institution's Roles in Knowledge
Distribution Influenced by an Industrial Estate

Author : Mrs.Kason Paramejaa

M.Ed. : Nonformal Education

Examining Committee :

Assist.Prof.Dr. Anurak Panyanuwat	Chairman
Lecturer Visut Vanich	Member
Assoc.Prof.Dr. Phasina Tangchuang	Member

Abstract

This thesis examined the family institution's roles in knowledge distribution influenced by an industrial estate. The objectives of this study were to find out the family institution's roles and influential factors in production system, culture, budget management, health behaviors, and knowledge transferring in Ban Makarjaa, Tambol Makarjaa, Muang District, Lamphun Province.

Ban Makarjaa is located nearby Lamphun industrial estate zone, about 280 years old, with 203 households, and 863 persons. This qualitative research employed by participant observation, formal and

informal interviews, focus group discussion and documentary analysis to collect data. The main sources of information were the people engaged in agriculture, factories' employees, government officials, village leaders, and other villagers. The researcher spent one year to conduct a field study in the village. Then, all data were classified, and interpreted respectively. The findings of this study were as follows :

At the beginning, most villagers were agriculturalists earning their livings from agricultural products for self-consumption. If there were some products left, the remainders were sold out in the local markets. Information and knowledge were distributed in the family and community from elder people to the new generations for earning their livings, particularly, in agriculture, traditions, artisan work, cotton wearing and health care. Teaching and learning processes were in the forms of explaining, advising, demonstrating, and practicing in order to bring up good citizens in the future.

Changes in knowledge distributions were influenced by various factors such as economy, education, politics, and social situations as affected by the establishment of the northern industrial estate. Such establishment affected the changes within the community and family structure and their systems. Parents' roles in teaching their

children were reduced, and controversial, the children who work in the factories bring new informations into their families. The use of new technology for safety purpose was a sample of such change. Life pattern was also changed and relied on time and financial basis.